

Projekat: **Urbanističko-arhitektonsko rešenje centralne zone Novog Pazara**

Obrazloženje ideje

Cilj ovog projekta jeste, pre svega, da pruži kvalitetan i stručno obrađen iskaz, koji treba da reši složene probleme gradskog jezgra Novog Pazara. Ovaj posao je još složeniji utoliko što ima za cilj da sintetizuje sve istorijske, kulturne i privredne osobenosti ovog grada, ne samo kroz istoriju, već i one koje se odnose na ovaj trenutak, kao i bližu i dalju budućnost.

Urbanistička analiza započela je, pre svega uviđanjem i sagledavanjem problema na terenu, ali i tako što se referisala na analize i urbanističke iskaze slične vrste, koji su nastajali kroz vreme.

Namera i ambicija Gradske uprave bila je da se obzirom na složenost problema uradi novo celovito rešenje, koje sintetizuje sve prethodno nabrojane elemente, relevantne za zaključivanje i koje putem usvajanja, transformisanja kvalitetnih ideja ili segmenata, iz prethodnih studija i projekata proizvodi novi celoviti iskaz. Ovo rešenje veoma je značajno, jer za jedan duži predstojeći period definiše pravce razvoja građene sredine centralne zone Novog Pazara, a njegova važnost postaje još veća, kada se ima u vidu da se iz njega derivira Regulacioni plan koji postaje zakonski osnov za svaku buduću gradnju.

Ovaj projekat ima ambiciju da odgovori na sva složena pitanja i zahteve, kako ovog tako i budućeg vremena. Teorija gradograditeljstva radikalno kroz vreme menja svoje elementarne postulate, a ubrzanje ovih transformacija postaje fascinantno. Mnoge urbanističke teorije (K. Zite „Umetničko oblikovanje gradova“, Toinbi „Grad u historiji“, K. Linč „Slika jednog grada“...), koje su kroz vreme doživljavale svoje transformacije, sada kao da potpuno nestaju, dajući prednost jednoj „regulisanoj spontanosti“ rasta grada (generički grad). Moderni grad, kao da dizajniraju silnice života, a naročito onog privrednog i kulturnog. Ovaj predlog daje rešenje, koje uvažava rečene urbanističke trendove, ali se referiše i na neke tradicionalne i davno ustanovljene postulate oblikovanja gradskih centara. To se naročito odnosi na pojmove kao što su „genius loci“, tradiciju urbanog života, čuvanje dragocenih ambijenata, koje tvore građanske kuće, ambijenti, šupljine i „džepovi“ koje je stvorio privredni i kulturni život bliže i dalje prošlosti.

Generalna intencija projekta bila je da uredi i artikuliše fizičku strukturu gradskog centra, pre svega rešenjem vitalnog problema kolskog saobraćaja. Saobraćajno rešenje u centralnoj zoni radikalno razlučuje pešački i kolski saobraćaj na način što predviđa dva prstena kolskog saobraćaja oko centralne zone i što u najužem centru prostore trgova i ulica ostavlja pešacima. Kolski saobraćaj, prosto kazano, ide pod zemlju (podzemne garaže), saglasno iskustvima naprednijih sredina, gde se javni prostor ostavlja građanima, što nadalje znači da prostori partera, kao i arhitektura koja ih definiše, sada moraju da stvore podsticajne i zavodljive vedute (slike grada) u kojima će uživati građani demokratskog društva.

Ovo su dakle principi i načela iz kojih je derivirana suština ovog rešenja, a njegovi bitni elementi su saopšteni kroz niz grafičkih priloga – planova, koji ilustruju rešenje:

- plan fizičke strukture
- plan kolskog saobraćaja
- plan pešačkog saobraćaja – javne površine sa elementima vrtne arhitekture i urbanog dizajna, kao i plan zelenih površina
- plan zaštićenih zona...

Ovi prilozi, svaki pojedinačno, apostrofiraju temu koju tretiraju, i dati su u korelaciji sa drugim elementima.

Karakter arhitektonsko-urbanističkog oblikovanja radi sagledavanja rešenja i od strane šire publike, saopšten je i kroz gradske vedute (vredne gradske vizure) iz karakterističnih tačaka, iz pešačke, odnosno ptičje perspektive.

Posebna pažnja posvećena je oblikovanju centralnog gradskog trga u čijem središtu se nalazi manji kružni upušteni trg (trg u trgu) čija je funkcija dvojaka. On predstavlja spretnu i udobnu vezu sa nivoom mirujućeg saobraćaja pod zemljom, ali nije puka vertikalna komunikacija, već dragocena vizuelna senzacija i prostorni fenomen koji funkciju trgovine i usluge namiruje na veoma atraktivan način, uvođenjem lokala po obodu prstena upušenog trga. Vodi je takođe dat poseban značaj jer je njeno prisustvo u memoriji i životu grada, kroz bližu i dalju istoriju neobično značajno, ali u novije vreme ona je na žalost, skoro potpuno nestala iz vizure pešaka, pa je rešenje ovaj problem prevazišlo formiranjem atraktivnog amfiteatra na vodi.

Kada je reč o arhitektonskom oblikovanju, ono se referisalo na savremene evropske trendove i iskustva naprednih sredina, ali i uvažavajući tradiciju i zatečeno, u meri i na način mogućeg.

Generalna intencija bila je negiranje zatečenog urbanog haosa kroz artikulaciju urbanog tkiva, završavanjem i uobličavanjem blokova gradske strukture, odnosno urbanih potcelina. Predloženi način realizacije ovog koncepta podrazumeva jasno definisanje regulacionih linija, kao i visine građenja. Ovo bi otvorilo mogućnost građanima da vrlo brzo započnu sa kreiranjem svog novog životnog i poslovnog prostora, gradeći ili dograđujući u dozvoljenim okvirima svoje kuće, povećavajući ih u skladu sa željama i trenutnim mogućnostima, kao i onim potrebama koje će se pojaviti u budućnosti, odnosno u životima generacija koje dolaze. Tako je obezbeđena mogućnost fazne realizacije, na način što će jedna faza-korak omogućiti, odnosno finansirati realizaciju sledeće.

Na ovaj način bila bi ostvarena sinergija u kreiranju životnog prostora pojedinca-pripadnika zajednice, odnosno grada.